

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vakuutusyhtiölain
sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tavoitteena on vakuutusalan kilpailun ja vakuutustoiminnan terveen kehityksen turvaaminen.

Esityksessä ehdotetaan, että vakuutusyhtiölakia täydennettäisiin kilpailunvalvontaa koskevilla säännöksillä. Tarkoituksena on myös järjestää kilpailunvalvonta niiltä osin, kuin vakuutusyhtiötoiminta ei kuulu kilpailunrajoituslain soveltamisalaan. Uusilla säännöksillä ei rajoitettaisi kilpailuviranomaisten toimivaltaa siitä, mikä se kilpailulainsäädännön mukaan on, vaan tarkoituksena olisi ottaa kilpailunrajoituslakiin perustuvat sosiaali- ja terveysministeriön kilpailunvalvontatehtävät myös vakuutusyhtiölakiin sekä täsmentää ja täydentää niitä.

Vakuutusyhtiölakia ehdotetaan myös muutettavaksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriölle olisi etukäteen ilmoitettava yli yhden kymmenesosan omistusosuuden hankkimisesta vakuutusyhtiössä. Jos omistuksen katsottaisiin

vaarantavan vakuutustoiminnan tervettä kehitystä, ministeriö voisi kieltää osakkeiden tai takuusuoksien hankinnan. Vakuutusyhtiön toimilupaa voitaisiin olosuhteiden olennaisesti muututtua rajoittaa tai se peruuttaa. Suostumus vakuutusyhtiöiden sulautumiseen tai vakuutuskannan luovutukseen voitaisiin olla antamatta, jos vakuutustoiminnan terveen kehityksen katsottaisiin vaarantuvan.

Vakuutuslaitosten kilpailunvalvonnan yhtenäistämiseksi ehdotetaan lisäksi ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annettuun lakiin sekä vakuutusyhdistyslakiin otettavaksi säännökset, joiden mukaan näitä laitoksia koskevassa kilpailunvalvonnassa soveltuvin osin noudatettaisiin vakuutusyhtiölain vastaavia säännöksiä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.1. Vakuutusyhtiölaki	8
1. Nykyinen tilanne sekä uudistuksen tavoitteet ja toteutus	3	1.2. Laki ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa	13
1.1. Vakuutuslaitosten yleinen kilpailunvalvonta	3	1.3. Vakuutusyhdistyslaki	13
1.2. Vakuutusyhtiöosakkeiden hankkiminen ja vakuutusyhtiöiden sulautuminen	3	2. Voimaantulo	13
1.3. Eräitä vakuutusyhtiöosakkeiden hankkimista koskevia kansainvälisiä näkökohtia	6	LAKITEKSTIT	13
2. Valmistelu	7	1. Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	13
3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	8	2. Laki ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetun lain muuttamisesta ...	15
4. Muita esitykseen liittyviä seikkoja	8	3. Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8	LIITE	17
1. Lakiehdotusten perustelut	8	Rinnakkaistekstit	17
		1. Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	17
		3. Laki vakuutusyhdistyslain muuttamisesta	21

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne sekä uudistuksen tavoitteet ja toteutus

1.1. Vakuutuslaitosten yleinen kilpailunvalvonta

Vakuutustoiminnan valvonta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön tehtäväksi vakuutusyhtiölain (1062/79) 14 luvussa, vakuutusyhdistyslain (1250/87) 9 luvussa, ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetussa laissa (635/89), asetuksessa sosiaali- ja terveysministeriöstä (711/90) sekä lakisääteisiä vakuutuslajeja koskeissa erityislaeissa.

Lokakuun 1988 alussa voimaan tulleen kilpailunrajoituksista annetun lain (709/88), jäljempänä kilpailunrajoituslaki, soveltamisalaan kuuluu aikaisemmasta kilpailulainsäädännöstä poiketen myös vakuutustoiminta. Kilpailunvalvonta on yleensä säädetty kilpailuviraston tehtäväksi, mutta myös muille viranomaisille on annettu kilpailunvalvontatehtäviä. Sosiaali- ja terveysministeriön tulee kilpailunrajoituslain 14 §:n mukaan tehdä esitys kilpailunrajoituksen käsittelemiseksi kilpailuneuvostossa, kun kyse on pääasiassa vakuutustoimintaa koskevasta kilpailunrajoituksesta, jolla on vahingollisia vaikutuksia. Vakuutustoimintaa sääntelevissä laeissa ei sen sijaan ole erityisiä kilpailua koskevia säännöksiä lukuun ottamatta vakuutusyhdistyslain 12 luvun 3 §:ää, jonka mukaan sosiaali- ja terveysministeriön on seurattava vakuutusyhdistystoiminnassa vallitsevia kilpailuolosuhteita ja ryhdyttävä kehityksen kulloinkin vaatimiin toimenpiteisiin terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituksilta vakuutusalalla.

Tämän puutteen poistamiseksi ja koska kilpailunrajoituslainkaan säännöksissä sosiaali- ja terveysministeriön kilpailunvalvontatehtävistä ei säädetä kovin täsmällisesti, olisi tarpeellista täydentää vakuutustoiminnan valvontaa koskevia säännöksiä säätämällä niissä kilpailunrajoituslakiin sisältyvistä sosiaali- ja terveysministeriön tehtävistä näitä samalla ja mentäen. Muu-

toksen tarkoituksena ei ole rajoittaa kilpailuviranomaisten toimivaltaa siitä, mikä se kilpailunrajoituslain nojalla on.

Kilpailunrajoituslain perustelujen mukaan lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät muun muassa sellaiset kilpailua rajoittavat järjestelyt, jotka perustuvat viranomaisen lainsäädännön nojalla antamiin määräyksiin ja päätöksiin. Lakisääteiset vakuutukset sekä henki- ja ryhmähenkivakuutukset, vapaaehtoiset eläkevakuutukset ja kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi otetut muut vakuutukset jäävät siis kilpailunrajoituslain soveltamisalan ulkopuolelle niiltä osin, kuin sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa niiden vakuutusehdot, maksut tai muut perusteet. Nyt esitetty muutos merkitsisi kilpailunvalvonnan järjestämistä myös näiden vakuutuslajien osalta.

Uudet säännökset on vakuutusyhtiölaissa sijoitettu vakuutusyhtiöiden valvontaa koskevan 14 luvun jälkeen omaksi luvukseksi (14 a). Kilpailunvalvonnan järjestämiseksi yhdenmukaisesti sekä kotimaisten vakuutusyhtiöiden että ulkomaisten vakuutusyhtiöiden ja kotimaisten vakuutusyhdistysten osalta ehdotetaan viimeksi mainittuja koskeviin erityislakeihin otettavaksi vakuutusyhtiölain 14 a lukuun viittavat säännökset.

1.2. Vakuutusyhtiöosakkeiden hankkiminen ja vakuutusyhtiöiden sulautuminen

Vakuutusyhtiöillä on huomattava yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys. Vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulo vuonna 1989 oli yhteensä 30 miljardia markkaa. Saman vuoden lopussa vakuutusyhtiöiden sijoituskanta oli 99 miljardia markkaa. Tästä luotonannon osuus mukaan lukien työntekijäin eläkelain (395/61) mukainen niin sanottu TEL-takaisinlainaus oli 60 miljardia markkaa.

Yhteiskunnan kannalta ei ole yhdentekevää, miten vakuutusyhtiön omistajat käyttävät heille omistajina kuuluvia oikeuksiaan ja hoideaanko esimerkiksi vakuutusyhtiön sijoitustoi-

mintaa vakuutuksenottajien ja vakuutettujen edut huomioon ottavalla tavalla vai ei. Vakuutusyhtiön toiminnan jatkuvuuden kannalta on yleensä parasta, että yhtiön pääomistajien osakesijoitus on luonteeltaan pysyvää ja että omistajat hoitavat yhtiötä huomioon ottaen myös yhteiskunnalliset näkökohdat siten, että yksityisten talouksien ja yritysten todellinen vakuutustarve tulee hyvin tyydytetyksi. Lisäksi on eduksi, jos omistajat ovat riittävän vakavaraisia ja voivat tarvittaessa lisätä sijoitusosuuttaan vakuutusyhtiössä. Vastaavat näkökohdat ovat luonnollisesti tärkeitä minkä tahansa yrityksen kohdalla, mutta erityisen tärkeä merkitys niillä on vakuutusyhtiössä, jonka hallussa on vakuutuksenottajien maksamista vakuutusmaksuista kertyneitä varoja ja jonka tehtävänä on varmistaa vakuutuksenottajien ja vakuutettujen oikeudet lain ja vakuutus sopimuksen mukaisesti etuihin.

Sellaisilla lyhytaikaisiksi tarkoitetuilla sijoituksilla, joilla pyritään ainoastaan saamaan omistuksesta nopeasti mahdollisimman suuri hyöty, on yleensä vain haitallisia vaikutuksia vakuutusyhtiön toiminnalle. Erityisen haitallis-

ta on, jos järjestelyjen kustannukset tulevat muodossa tai toisessa vakuutusyhtiön itsensä maksettaviksi. Näin voi käydä esimerkiksi vieraalla pääomalla rahoitettujen niin sanottujen nurkanvaltausten yhteydessä. Vakuutusyhtiöissä käytettävissä olevien suurten rahamäärien vuoksi ne saattavat hyvinkin olla nurkanvaltausten erityisenä kohteena.

Pysyvilläkin osakesijoituksilla saattaa olla kielteisiä vaikutuksia esimerkiksi silloin, jos eri vakuutusyhtiöiden omistukset liiaksi keskittyvät samoille tahoille. Kuten taulukosta 1 ilmenee, Suomen vakuutustoiminta on kansainvälisesti vertaillen melko keskittynyttä. Useimmista vakuutuslajeista jo 5—6 suurimman yhtiön osuus vakuutusmaksuista on yli 90 prosenttia. Kehitys on osittain tavanomaisten markkinaosuusmuutosten ja osittain alalla tapahtuneiden rakennemuutosten seurauksena. Keskittymispyrkimyksiä voidaan olettaa edelleen esiintyvän paitsi vakuutustoiminnassa myös yleensä rahoitusmarkkinoilla eri vakuutusyhtiöiden tiivistäessä yhteistyötään joidenkin pankkien tai pankkiryhmiä kanssa.

Taulukko 1. Vakuutusyhtiöiden markkinaosuudet ensivakuutuksessa eräissä maissa vuonna 1987

	henkivakuutus		vahinkovakuutus	
	suurin yhtiö	10 suurinta yhtiötä	suurin yhtiö	10 suurinta yhtiötä
Alankomaat ¹⁾	23 %	74 %	10 %	44 %
Espanja	35 %	78 %	5 %	32 %
Iso-Britannia	12 %	47 %	16 %	73 %
Italia	27 %	78 %	9 %	48 %
Itävalta	15 %	75 %	13 %	77 %
Japani	20 %	84 %	17 %	79 %
Kanada	14 %	62 %	6 %	37 %
Norja ¹⁾	23 %	98 %	18 %	81 %
Ranska ¹⁾	15 %	66 %	11 %	48 %
Ruotsi	28 %	98 %	21 %	76 %
Saksan Liittotasavalta	14 %	49 %	11 %	37 %
Sveitsi	27 %	89 %	18 %	76 %
Tanska ²⁾	23 %	91 %	17 %	71 %
Yhdysvallat	6 %	28 %	10 %	40 %
Suomi	28 %	99 %	23 %	92 %

¹⁾ Tiedot koskevat vuotta 1986

²⁾ Vahinkovakuutus sisältää myös jälleenvakuutuksen

Lähteet: Sigma 2/89, viralliset vakuustilastot

Edellä olevat luvut eivät anna aivan täyttä kuvaa eri maiden keskittymisasteista, koska

eräät taulukon pohjana olevissa tilastoissa erillisinä olevat yhtiöt saattavat olla yhteistoimin-

nassa keskenään. Kuitenkin on pääteltävissä, että Suomen vakuutustoiminta on kansainvälisessä vertailussa tavanomaista keskittyneempi. Taulukosta näkyy myös, että keskittyneisyys on suurempi pienissä maissa kuin suurissa. Vuoden 1987 jälkeen muun muassa Norjan ja Tanskan vakuutustoiminnassa on edelleen tapahtunut keskittymistä.

Keskittyminen on pienillä markkinoilla väistämätön seuraus, kun pyrkimyksenä on yrityskoon kasvattaminen. Vakuutusyhtiössä yrityskoon kasvu merkitsee usein säästöjä esimerkiksi liikekulujen ja ostetun jälleenvakuutusosan kustannusten vähenemisenä. Koon kasvu yleensä parantaa vakuutusyhtiön vastuukykyä ja voi lisätä yhtiön mahdollisuuksia tarjota laajaa ja vakaata vakuutusturvaa. Suurehkoa yrityskokoja pidetään myös yleisesti edellytyksenä kansainvälisessä kilpailussa menestymiselle. Näin on erityisesti aloilla, joilla suuri osa tuotannosta menee vientiin tai joilla tuonnilla on suuri merkitys. Suomessa ulkomaisen kilpailun merkitys vakuutustoiminnassa on vähäinen. Lakisääteisissä vakuutuksissa, joiden osuus vakuutustoiminnasta on noin kaksi kolmasosaa, ulkomainen kilpailu ei tällä hetkellä ole lainkaan mahdollista. Vuonna 1988 oli Suomessa toimiluvan saaneiden ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulo vain noin 0,1 prosenttia kaikista maamme vakuutusmaksuista. Luultavaa on, ettei ulkomaisten vakuutusyhtiöiden osuus Euroopan yhdentymisenkään seurauksena vielä pitkään aikaan olennaisesti kasva. Vakuutusyhtiön kansainvälistä kilpailukykyä arvioitaessa on luonnollisesti otettava huomioon myös mahdollisuudet tarjota vakuutusturvaa suomalaisten yritysten ulkomailla toimiville yksiköille.

Vakuutustoiminnassa keskittymisellä on ilmeisesti saavutettu monia etuja. Keskittymisen mahdollisesta jatkumisesta voi kuitenkin seurata myös merkittäviä haittoja vakuutusasiakkaille. Haitallisena keskittymistä on pidettävä silloin, kun se merkitsee todellisten vaihtoehtojen häviämistä. Tällainen tilanne syntyy ainakin silloin, kun yksi vakuutusyhtiö tai yhtiöryhmittymä tosiasiallisesti määrää tarjolla olevat vakuutusehdot ja hinnat. Rahoitusmarkkinoilla tapahtuva keskittyminen merkitsee vastaavasti yrityksille ja yksityisille tarjolla olevien rahoitusvaihtoehtojen vähenemistä. Liiallinen keskittyminen voi myös vähentää asiakkaiden todellisten vakuutustarpeiden selvittämistä; suuressa ja määräävän aseman saavuttaneessa

yksikössä kunkin asiakasryhmän erityispiirteiden huomioon ottamiseen ei ole samaa painetta ja mahdollisuutta, kuin jos markkinoilla toimii myös erityisten asiakasryhmien vakuutusturvan hoitamiseen erikoistuneita yhtiöitä. Suomen vakuutustoiminnan historiassa on useita esimerkkejä tietyn asiakasryhmän vakuutustarpeen perusteella syntyneistä vakuutusyhtiöistä. Yrityskoon kasvu merkitsee myös sitä, että yksittäisen vakuutusentoutajaryhmän tai sidostahon mahdollisuudet vaikuttaa yhtiön toimintaan, esimerkiksi hallintoon osallistumisen kautta, vähenyvät.

Kuten jäljempänä jaksosta 1.3. ilmenee, on useiden maiden lainsäädännössä säännöksiä siitä, että merkittävän omistusosuuden hankkimisesta on ilmoitettava valvontaviranomaiselle tai haettava valvontaviranomaisen lupa osakkeiden saannolle. Suomen lainsäädännöstä nämä säännökset puuttuvat kokonaan. Nykyisen vakuutusyhtiölain ja yleisen kilpailulainsäädännön mukaisin keinoin ei voidakaan riittävästi varmistua siitä, etteivät vakuutusyhtiöiden toimintaa tai niiden omistuksia koskevat muutokset johda yleisen edun vastaiseen keskittymiseen taikka ettei niistä muutoin aiheudu vahingollisia vaikutuksia vakuutustoiminnalle. Tavoitteena tulisi olla, että suomalaiset vakuutusyhtiöt toimivat vastuuntuntoisesti ja itseenäisesti ja että vakuutuksenottajilla on valittavanaan riittävä määrä vaihtoehtoja. Vakuutustoimintaa valvovalla viranomaisella olisi oltava keinoja mahdollisen epäterveen kehityksen estämiseen.

Yllä esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi vakuutusyhtiölakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä muutoksia. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, että jokaisen, joka aikoo hankkia tietynsuuruisen omistusosuuden vakuutusyhtiöstä, olisi ilmoitettava siitä sosiaali- ja terveysministeriölle. Ilmoitus olisi tehtävä, jos omistusosuus ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet. Osakkeiden vaihdannan vapautta koskevan periaatteen mukaisesti hankintaa ei voitaisi kieltää, ellei omistuksen katsota vaarantavan vakuutustoiminnan tervettä kehitystä. Sääntely koskisi samalla tavalla sekä kotimaisia että ulkomaisia omistajia.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi vakuutusyhtiölain säännöksiä toimiluvasta sekä sulautumisesta ja vakuutuskannan luovuttamisesta. Vakuutusyhtiön toimilupaa voitaisiin rajoittaa tai lupa peruuttaa, jos luvan antamisen jälkeen

olosuhteet ovat siten muuttuneet, ettei vastavaa toimilupaa enää annettaisi. Harkitessaan suostumuksen antamista vakuutusyhtiöiden sulautumiseen tai vakuutuskannan luovuttamiseen ministeriön olisi arvioitava paitsi nykyisen lain mukaisesti kysymystä vakuutusten käsittämien etujen loukkaamattomuudesta myös toimenpiteen vaikutusta vakuutustoiminnan terveyteen kehitykseen yleensä.

1.3. Eräitä vakuutusyhtiöosakkeiden hankkimista koskevia kansainvälisiä näkökohtia

Useissa maissa on viime vuosina säädetty tai tiukennettu vakuutusyhtiön osakkeiden hankkimista ja vakuutusyhtiöiden sulautumista koskevia säännöksiä.

Norjalaisten vakuutusyhtiöiden ja muiden finanssialan laitosten omistamista säännellään vuonna 1988 annetussa laissa rahoitustoiminnasta ja finanssilaitoksista. Lain mukaan kukaan ei saa omistaa yli 10 prosenttia finanssilaitoksen, esimerkiksi vakuutusyhtiön, osakepääomasta. Tästä pääsäännöstä on poikkeuksia, joista eräs mahdollistaa sen, että niin sanottu holding-yhtiö omistaa vakuutusyhtiön. Tällöin 10 prosentin omistusrajoiutus koskee holding-yhtiötä. Lisäksi kuningas voi yksittäistapauksissa myöntää poikkeuksia omistusrajoiutuksesta.

Ruotsin vakuutusliikelaisissa ei ole säännöksiä, jotka yleisesti rajoittavat mahdollisuutta omistaa vakuutusyhtiön osakkeita. Lakiin on kuitenkin tehty kesällä 1990 muutos, jonka mukaan jokaisen, joka hankkii tietyn raja-arvon (10, 20, 40 ja 50 %) ylittävän määrän vakuutusyhtiön osakkeita, tulee kuukauden kuluessa ilmoittaa siitä vakuutustarkastukselle. Tätä tietoa vakuutustarkastus voi käyttää hyväkseen työssään ja tarvittaessa tehostaa asianomaisen vakuutusyhtiön valvontaa ja tarkastusta.

Euroopan Yhteisöjen (EY) piirissä on vuoden 1989 lopussa hyväksytty yritysten keskittymien (concentrations) valvontaa koskeva asetus. Sitä sovelletaan myös vakuutusyhtiöihin. Asetuksessa on määritelty ne yritysten sulautumiset ja muut keskittymät, joita EY:n komissio valvoo kilpailupoliittisin perustein. Valvonta tulee kysymykseen tapauksissa, joissa yritysten yhteinen maailmanlaajuinen liikevaihto

ylittää 5 000 miljoonaa Euroopan laskentayksikköä (ECU) eli noin 24,4 miljardia markkaa ja joissa vähintään kahden keskittymään sisältyvän yrityksen yhteinen liikevaihto yhteisön alueella on enemmän kuin 250 miljoonaa ECU:a (noin 1,2 miljardia markkaa), ellei jokainen keskittymään kuuluva yritys ansaitse enemmän kuin kaksi kolmasosaa liikevaihdosta yhdessä ja samassa jäsenvaltiossa. Komissio arvioi, onko keskittymä sopusoinnussa yhteismarkkinoiden kanssa vai ei. Arvioinnissa on keskeistä, että tehokas kilpailu säilyy kaikilla asianomaisilla markkinoilla samoin kuin todellinen ja potentiaalinen kilpailu yhteisön ja sen ulkopuolisten yritysten välillä. Arvioinnissa on otettava huomioon yritysten markkina-asema ja taloudellinen valta, suhteet tarjoajiin ja käyttäjiin, näiden markkinoille pääsy, markkinoille pääsyn esteet, kuluttajien edut sekä tekninen ja taloudellinen kehitys edellyttäen, että se hyödyttää kuluttajia eikä muodostu kilpailun esteeksi. Asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävien keskittymien valvonta on kuitenkin jäsenvaltion omalla vastuulla.

EY:n vuoden 1989 lopulla hyväksymän niin sanotun toisen pankkidirektiivin 11 artikla koskee omistussosuuden hankkimista luottolaitoksista. EY-maiden on vaadittava, että jokaisen, joka aikoo ostaa vähintään 10 prosenttia luottolaitoksen pääomasta tai määräysvallasta, on ilmoitettava asianomaiselle viranomaiselle aiottu omistuksensa suuruus. Ilmoitus on myös tehtävä, jos omistussosuus kasvaisi vähintään 20, 33 tai 50 prosenttiin. Ilmoituksen saatuaan viranomaisella on kolmen kuukauden aika harkita, vastustaako suunnitelmaa vai ei. Harkinnassa on otettava huomioon luottolaitoksen terveen ja tarkoituksenmukaisen liikkeenjohdon (sound and prudent management) turvaaminen. Vastaava ilmoitusvelvollisuus koskee omistussosuuden laskemista alle edellä mainittujen raja-arvojen.

Myös luottolaitoksen itsensä on ilmoitettava tiedossaan olevista edellä tarkoitetuista omistussuhteiden muutoksista. Jos omistussosuuden hankkivan henkilön harkitaan toimivan tavalla, joka vaarantaisi luottolaitoksen terveen ja tarkoituksenmukaisen liikkeenjohdon, viranomaisella tulee direktiivin mukaan olla käytettävissään riittävät pakotteet tilanteen palauttamiseksi ennalleen. Sama koskee niitä tapauksia, joissa omistussosuuden hankkimista koskeva ilmoitusvelvollisuus on laiminlyöty. Jos omistussosuus on hankittu viranomaisen kieltei-

sestä kannasta huolimatta, direktiivissä edellytetään, että viranomaisella on oikeus estää omistukseen perustuvan äänioikeuden käyttö. Direktiivin määräykset ovat vähimmäisvaatimuksia. Kansallisessa lainsäädännössä saa siis olla ankarampiakin säännöksiä.

EY:n vakuutusdirektiiveissä ei edellytetä yhtenäisiä rajoituksia vakuutusyhtiöiden omistamiselle eikä omistusuosuuden siirtämiselle. Tietävästi vakuutusdirektiiveihin kuitenkin suunnitellaan toista pankkidirektiiviä vastaavia vaatimuksia. Kukin jäsenvaltio on voinut toistaiseksi järjestää nämä kysymykset parhaaksi katsomallaan tavalla.

Esimerkiksi Ison-Britannian vakuutusyhtiölakiin sisältyvät säännökset, joiden perusteella viranomainen valvoo sellaisten osuukien hankkimista vakuutusyhtiöstä, jotka tuottavat yhteensä vähintään 15 prosenttia kaikista äänistä. Prosenttiluku alennettiin 33:sta 15:een vuonna 1987. Henkilöstä, joka yksin tai yhdessä lähipiirinsä (associates) kanssa voi käyttää tällaista äänivaltaa, käytetään laissa nimitystä ”controller”. Jotta fyysinen henkilö tai oikeushenkilö voisi päästä controllerin asemaan, on asianomaisen ilmoitettava aikeestaan valvontaviranomaiselle. Selvitykset saatuaan viranomainen harkitsee, onko hakija sopiva (fit and proper) controllerin asemaan vai ei. Kielteisestä päätöksestä ilmoitetaan hakijalle kirjallisesti. Myönteisestä päätöksestä ei ole pakko ilmoittaa, sillä päätös katsotaan hakijalle myönteiseksi myös silloin, kun hänen tekemäänsä ilmoitukseen ei ole annettu kielteistä päätöstä kolmen kuukauden kuluessa hakijan ilmoituksen saapumisesta. Säännösten vastainen toiminta on kriminalisoitu.

Saksan Liittotasavallassa vakuutusyhtiöiden yhdistymiseen sovelletaan kilpailunrajoituslakia. Tietynsuuruisten yritysten yhdistymisestä on tehtävä lain mukaan ilmoitus kilpailuvirastolle. Yhdistymisenä pidetään myös muun muassa määräosuuden (25 tai 50 %) hankkimista toisen yhtiön osakepääomasta. Liittotasavallan kilpailuviranomaiset voivat kieltää yhdistymisen, jos se johtaa hallitsevan markkina-aseman syntymiseen tai vahvistumiseen taikka jos yhdistymistä koskevassa ilmoituksessa ei ole osoitettu, että yhdistymisen kilpailupoliittiset edut ovat haittoja suuremmat.

Amerikan Yhdysvalloissa on osavaltioiden vakuutustarkastusviranomaisten yhdistys (NAIC) laatinut vuonna 1986 mallilain, joka koskee vakuutusyhtiöiden sulautumista ja

kontrolloivan aseman hankkimista vakuutusyhtiöstä (Insurance Holding Company System Regulatory Act). Mallilaki perustui New Yorkin osavaltiossa silloin voimassa olleeseen lainsäädäntöön. Mallilain mukaan yleensä jo 10 prosentin osuus kaikkien osakkeiden äänimäärästä antaisi kontrolloivan aseman. Sen, joka aikoo hankkia tällaisen vaikutusvallan, olisi ilmoitettava siitä valvontaviranomaiselle. Ilmoituksen olisi sisällettävä varsin yksityiskohtaiset selvitykset muun muassa ostajan aikomista sopimus- ja rahoitusjärjestelyistä, aikaisemmasta osakeomistuksesta ja ostajan taloudellisesta asemasta. Valvontaviranomainen voisi niin sanotun julkisen kuulemisen jälkeen olla hyväksymättä osakkeiden hankintaa ja vastavasti sulautumista muun muassa, jos asianomainen vakuutusyhtiö ei muutosten jälkeen enää täyttäisi toimiluvan saamisen ehtoja, jos kilpailu vähenisi tai monopoliasema syntyisi asianomaisen osavaltion vakuutusmarkkinoilla, jos osakkeiden hankkimista aikovan tahon taloudellinen asema saattaa vaarantaa vakuutusyhtiön vakavaraisuutta tai vahingoittaa vakuutuksenottajien etuja taikka jos suunnitellut järjestelyt ovat vakuutuksenottajien kannalta kohtuuttomia tai yleisen edun vastaisia. Haitallisena keskittymänä pidetään lähtökohtaisesti jo selvästi alle 20 prosentin markkinaosuuksia asianomaisessa osavaltiossa ja vakuutuslajissa. Mallilakiin sisältyvät lisäksi säännökset niistä hallinnollisista ja rikosoikeudellisista pakotteista, joita voidaan kohdistaa edellä olevia säännöksiä rikkoviin tahoihin. Pakotteita ovat muun muassa toimiluvan peruutus, äänioikeuden mitätöiminen ja tuntuvat sakkorangastukset.

2. Valmistelu

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö asetti tammi-kuussa 1987 toimikunnan (vakuutusalan kuluttaja- ja kilpailutoimikunta), jonka tehtävänä oli selvittää vakuutuslainsäädännön kehittämistarvetta tavoitteena vakuutuslainsäädännön kehittämisen edunvalvonnan mahdollisimman tehokas toteuttaminen. Toimikunnan oli erityisesti selvitettävä ja laadittava tarvittavat ehdotukset siitä, miten vakuutusalan kilpailun edistämistä ja valvontaa sekä kuluttajansuojaa koskevia säädöksiä olisi kehitettävä.

Tämän esityksen kilpailunvalvontaa koskevat ehdotukset perustuvat toimikunnan loppu-

mietinnössä (komiteamietintö 1988:43) esitettyihin kannanottoihin ja niistä saatuihin lausuntoihin. Muilta osin esitys on valmisteltu virkатыönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Siinä yhteydessä on kuultu vakuutusyhtiöiden ja työmarkkinajärjestöjen edustajia.

Esitys on sopusoinnussa EY:n hyväksymien direktiivien kanssa.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia eikä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

4. Muita esitykseen liittyviä seikkoja

Vakuutuslainsäädännössä on eräitä säännöksiä ja määräyksiä, jotka rajoittavat omistajien oikeutta käyttää vakuustoitinnasta syntyntä ylijäämää ja joilla on merkitystä myös silloin, jos vaikutusvaltaisen aseman saanut omistaja pyrkii käyttämään vakuutusyhtiön varoja hyväkseen.

Vakuutusyhtiölain mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa henki- ja eläkevakuutuksessa noudatettavat maksuperusteet. Eriyslakien mukaan ministeriön tehtävänä on myös maksujen vahvistaminen lakisääteisessä työeläkevakuutuksessa, lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa, liikennevakuutuksessa ja potilasvakuutuksessa. Kaikissa edellä mainituissa vakuutuslajeissa noudatetaan sekä turvaavuus- että kohtuusperiaatetta.

Kun vakuutusmaksut maksetaan ehkä hyvin pitkällä tulevaisuudessa suoritettavia etuuksia varten, on maksuperusteet vahvistettava turvaavuusperiaatteen mukaisesti keski-

määräistä tarvetta korkeammiksi, jotta ennalta arvaamattomat olosuhteiden muutokset eivät vaarantaisi vakuutusentottajien ja vakuutettujen etuja. Sellaisina vuosina, joina olosuhteet eivät ole aivan erityisen epäsuotuisat, varmuuslististä kertyy ylijäämää. Kohtuusperiaate puolestaan vaatii, että vakuutusyhtiön on palautettava tällä tavoin syntyneestä ylijäämästä kohtuullinen osa vakuutusentottajille. Kohtuusperiaate siis poikkeaa siitä liiketaloudellisesta ja osakeyhtiöoikeudellisesta periaatteesta, jonka mukaan yhtiön voitto kuuluisi kokonaan osakkeenomistajille.

Kohtuusperiaatetta on käytännössä tulkittu siten, että osa palautuksesta voidaan siirtää myöhemmäksi. Se toimii tänä aikana tappiomahdollisuuksia varten tarvittavana puskurina. Puutteena on kuitenkin se, ettei laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä ole selvää ohjetta siitä, miten vakuutusyhtiön liiketoiminnasta yhtiöön jäävä osuus ylijäämästä jakautuu vakuutusentottajien ja osakkeenomistajien kesken. Sekä vakuutusentottajien että yhtiön omistajien edun mukaista olisi, että varojen jakautumista koskevat säännöt olisivat selkeät ja asianomaisten tiedossa niin yhtiön toiminnan aikana kuin yhtiötä mahdollisesti purettaessa.

Kohtuusperiaatteen täsmällisemmässä määrittelyssä olisi otettava huomioon monia muun muassa kotimaiseen ja kansainväliseen tilinpäätöskäytäntöön, vakuutusentottajien ja vakuutusyhtiön omistajien oikeuksiin sekä verotukseen liittyviä näkökohtia. Kysymys on vakuutuspoliittisesti niin laajasta ja periaatteellisesta asiasta, että siitä olisi tehtävä erillinen selvitys. Sen tavoitteena tulisi olla, että jo kokonaisylijäämän syntyvaiheessa ja kansainväliseen käytäntöön sopeutuvalla tavalla määritellään, miten ylijäämä jakautuu vakuutusentottajien ja omistajien kesken.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Vakuutusyhtiölaki

3 luku. Vakuutusyhtiön osakkuus

2 a §. Vakuutusyhtiön osake tai takuuosuus voidaan yleensä rajoituksitta luovuttaa tai hankkia. Tätä vaihdannan vapautta koskevaa periaatetta voidaan rajoittaa vain lain säännöksillä tai, laissa erikseen mainituissa tapauksissa, yhtiöjärjestyksen määräyksin. Osakkei-

den ja takuusuuksien vaihdannan vapaus koskee niitäkin tapauksia, joissa huomattava osa vakuutusyhtiön osakekannasta siirtyy uudelle omistajalle.

Sen kasvavan kiinnostuksen johdosta, jota tunnetaan vakuutus pääomien käyttöön vakuutusyhtiöiden omistamisen kautta, vakuutus toiminta saattaa joutua sellaisten toimenpiteiden kohteeksi, ettei vakuutustoiminnan tervettä kehitystä voida aina riittävästi varmistaa nykyisen lainsäädännön mukaisin keinoin. On vakava puute, ettei viranomaisilla nykyisin ole käytössään juuri lainkaan mahdollisuuksia estää esimerkiksi sellaisen tilanteen syntymistä, jossa enemmistö suomalaisen työeläkevakuutusyhtiön osakekannasta siirtyisi sellaiselle uudelle omistajalle, jonka aikaisempien toimien johdosta voidaan olettaa käyttävän omistukseen perustuvaa vaikutusvaltaansa vakuutusyhtiössä vakuutuksenottajien, vakuutettujen ja yleisen edun vastaisella tavalla.

Edellä sanotuista ja yleisperustelujen jaksossa 1.2. esitetyistä muista syistä vakuutusyhtiölain 3 lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §, jonka mukaan voidaan tarvittaessa puuttua huomattavien omistusosuuksien hankkimiseen suomalaisista vakuutusyhtiöistä.

Pykälän 1 momentin mukaan jokaisen, joka aikoo hankkia yli yhden kymmenesosan omistusosuuden vakuutusyhtiöstä, olisi ilmoitettava siitä sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastavasti ilmoitus olisi tehtävä, jos omistusosuus ylittäisi yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet. Ilmoitusvelvollisuus koskisi kaikenlaisia saantoja, myös esimerkiksi sulautumiseen perustuvia. Yhden ilmoituksen perusteella olisi yleensä mahdollista lisätä omistusosuutta seuraavaan raja-arvoon saakka. Sääntely koskisi sekä niitä tapauksia, joissa osakkeen tai takuusuuden hankkija tulisi mahdollinen aikaisempi omistus huomioon ottaen omistamaan vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuuksia edellä sanotun raja-arvon ylittävän osuuden koko osake- tai takuupääomasta, että niitä tapauksia, joissa nämä osakkeet tai takuusuudet tuottavat raja-arvon ylittävän osuuden kaikkien osakkeiden tai takuusuuksien kokonaisuuden määräästä. Jomman kumman edellytyksen täyttyessä olisi siis ilmoitus tehtävä. Omistusosuutta laskettaessa ei otettaisi huomioon vakuutusyhtiölain 8 luvun 5 §:n säännöksiä, jotka rajoittavat äänimäärän käyttöä yhtiökokouksessa.

Ilmoituksessa olisi annettava tarvittavat tiedot muun muassa ilmoituksen tekijän taloudellisesta asemasta ja saantoa koskevista rahoitus- ja sopimusjärjestelyistä.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi kieltää osakkeiden tai takuusuuksien hankinnan, jos omistuksen katsottaisiin vaarantavan vakuutustoiminnan tervettä kehitystä. Tällainen päätös olisi tehtävä kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen ja tarvittavien selvitysten saapumisesta ministeriölle. Vakuutustoiminnan terveen kehityksen vaarantumisen perusteella voidaan nykyisen lain mukaan myös itse vakuutusyhtiön toimilupa hylätä. Tällaisista vahingollisista vaikutuksista saattaa olla kysymys esimerkiksi silloin, jos uusi omistus johtaisi siihen, että tietylle vakuutusyhtiölle tai vakuutusyhtiöryhmitymälle tosiasiallisesti syntyy määräävä markkina-asema jonkin vakuutuslajin harjoittamisessa.

Kysymystä siitä, milloin määräävä markkina-asema syntyy, milloin määrävästä markkina-asemasta on haitallisia seurauksia, tai milloin vakuutustoiminnan terve kehitys muutoin vaarantuu liiallisen keskittymisen seurauksena, ei voida kaikkien vakuutuslajien osalta ratkaista täysin samoin edellytyksin. On muun muassa otettava huomioon, onko kysymys lakisäänteisestä vai vapaaehtoisesta vakuutusjärjestelmästä. Harkinnan tulisi esimerkiksi työeläkevakuutuksen osalta olla erilainen ja tiukempi kuin vapaaehtoisten vakuutuslajien kuten merivakuutuksen osalta. Yleensä harkinnassa tulisi lähteä siitä, että huomattava markkinaosuus ei olisi esteenä osakkeiden hankinnalle, jos kyseisessä vakuutuslajissa on todellinen mahdollisuus ulkomaiseen kilpailuun. Täten hankinnan kieltäminen esimerkiksi pelkästään jälleenvakuutusta harjoittavan yhtiön kohdalla ei juuri voisi tulla kysymykseen. Myöskään määräävä markkina-asema jossakin kokonaisuuden kannalta vähämerkityksellisessä vakuutuslajissa ei aiheuttaisi kieltopäätöksen antamista. Määrävänä markkina-asemana ei yleensä voitaisi pitää alle kolmanneksen osuutta vakuutusmarkkinoista. Yli kahden kolmasosan markkinaosuus taas merkitsisi lähes aina määrävän aseman saavuttamista. Harkinnan tulee kuitenkin aina ja erityisesti haitallisten vaikutusten osalta olla tapauskohtaista ja kulloisetkin olosuhteet huomioon ottavaa.

Myös jos uuden omistajan voidaan aikaisemman toimintansa perusteella tai muusta

syystä olettaa käyttävän vaikutusvaltaansa vakuutusyhtiössä siten, että yhtiö ryhtyy sovelta- maan hyvän vakuutustavan vastaisia toiminta- periaatteita tai että yhtiön sijoitustoimintaa voidaan olettaa harjoitettavan vakuutuksenot- tajien ja vakuutettujen etuja vaarantavalla ta- valla, tulisi osakkeiden hankinnan kieltäminen kysymykseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edelleen, että sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi oikeus terveen kehityksen turvaamiseen tarpeellisten lupaehtojen asettamiseen. Lupaehtoja asetta- malla voitaisiin rajatapauksissa suhtautua osakkeiden hankintaan myönteisesti.

Pykälän 3 momentin sääntelyn tavoitteena on estää 1 momentin pääsäännön kiertäminen esimerkiksi konsernijärjestelyin. Pykälän 3 momentin mukaan otettaisiin nimittäin omis- tusrajoja laskettaessa huomioon myös osakkei- ta hankkivan yhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvien muiden yhtiöiden omistukset. Sama koskisi osakkeen saajan oman tai, jos se on konserniin kuuluva yhtiö, konsernin eläkesää- tiön tai eläkekassan omistuksia. Konserniin rinnastettaisiin saajat, jotka ovat keskenään konserniin verrattavassa taloudellisessa riippu- vuussuhteessa. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sellaista tilannetta, jossa osakkeiden hankkija- na on osakeyhtiö, ja samalla yksityishenkilöllä on määräämisvalta sekä tähän osakeyhtiöön että johonkin toiseen osakeyhtiöön. Tällöin asianomaisen yksityishenkilön ja kummankin osakeyhtiön omistukset laskettaisiin yhteen esillä olevaa pykälää sovellettaessa. Sosiaali- ja terveysministeriön määräämän vakuutusyhtiöi- den yhteistoimintaryhmän omistamat osakkeet otettaisiin niin ikään huomioon, jos osakkeen hankkija on tällaiseen ryhmään kuuluva va- kuutusyhtiö.

2 b §. Edellä 2 a §:n mukaisen sääntelyn täydentämiseksi ehdotetaan 3 lukuun otetta- vaksi uusi 2 b §, jolla yleensä estettäisiin va- kuutusyhtiössä niihin osakkeisiin tai takuu- suuksiin perustuvien oikeuksien käyttö, jotka on hankittu ensiksi mainitun pykälän vastaises- ti. Tämä koskisi muun muassa tilanteita, joissa ilmoitusta ministeriölle ei ole lainkaan tehty tai joissa osakkeet on hankittu ministeriön anta- man kiellon vastaisesti. Jos esimerkiksi henkilö on hankkinut 20 prosenttia vakuutusyhtiön osakkeista tekemättä asiasta etukäteen ilmoi- tusta sosiaali- ja terveysministeriölle, olisi hänellä vakuutusyhtiössä vain 10 prosentin osa- keomistukseen perustuvat oikeudet. Sääntely

koskisi äänioikeutta ja muita hallinnoimisoi- keuksia sekä varallisuuspitöisiä oikeuksia lu- kuun ottamatta oikeutta voittoon. Osakkeet tai takuuosuudet hankkinut henkilö saisi siis itsel- leen osakkeille tulevan osingon ja vastaavasti takuuosuuksille ehkä kuuluvan takuupääoman koron, vaikka yli yhden kymmenesosan omis- tus on hankittu noudattamatta 2 a §:n sään- nöksiä. Kuten jäljempänä 18 luvun 5 §:stä ilmenee, olisi 3 luvun 2 a §:n vastainen osake- kaiden tai takuuosuuksien hankkiminen myös rangaistava teko.

Pykälään ehdotetaan myös otettavaksi sään- nös siitä, ettei 2 a §:n vastaisesti tehtyä saantoa saa merkitä osake- tai takuuosuusluetteloon eikä osaksluetteloon tai takuuosuuden omis- tajista pidettävään luetteloon.

14 luku. Vakuutusyhtiöiden valvonta

5 §. Pykälän nykyisen 3 momentin mukaan valtioneuvosto voi rajoittaa vakuutusyhtiön toimilupaa tai peruuttaa sen, jos yhtiön har- joittama vakuutusliike on olennaisesti suppe- ampa, kuin mihin toimilupa oikeuttaisi. Mo- menttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että toimilupaa voitaisiin rajoittaa tai se pe- ruuttaa myös silloin, kun olosuhteet ovat muuttuneet siten, ettei lupaa enää annettaisi. Myös ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toimin- nasta Suomessa annetun lain 26 §:n 3 momen- ti mahdollistaa toimiluvan rajoittamisen tai peruuttamisen olosuhteiden olennaisesti muu- tuttua. Niin ikään EY:n vakuutusdirektiiveihin sisältyy periaate, jonka mukaan toimilupa voi- daan peruuttaa, jos vakuutusyhtiö ei enää täytä hyväksymisehtoja.

Toimilupaa annettaessa on keskeisenä vaati- muksena, ettei vakuutustoiminnan terveen ke- hityksen katsota vaarantuvan. Kun hakemus koskee lakisääteistä eläke- tai tapaturmavakuu- tusta taikka liikennevakuutusta, otetaan huo- mioon myös tarkoituksenmukaisuussyyt.

Jos vakuutusyhtiön toiminnan luonne tai toimintaedellytykset ovat muuttuneet toimilu- pahakemuksessa esitetystä arviosta siten, ettei lupaa tämä tietäen olisi lainkaan annettu tai se olisi annettu vain rajoitettuna, ehdotetun sään- nökseen soveltaminen voisi tulla kysymykseen.

Käytännössä säännöstä on tarkoitus soveltaa vain poikkeustapauksissa, kun olosuhteiden olennainen muutos on tapahtunut, eikä yhtiön toimintaa muutoin saateta vakuutustoiminnan

terveen kehityksen ja yleisen edun vaatimusten mukaiseksi. Pääpaino olisikin uuden säännöksen ennalta ehkäisevällä vaikutuksella.

14 a luku. Kilpailun turvaaminen

1 §. Ehdotetun uuden luvun säännökset on tarkoitettu koskemaan kaikkea vakuutusyhtiötoimintaa. Sen vuoksi tässä säännöksessä säädetäisiin, että terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituksilta vakuutusyhtiöiden toiminnassa on kilpailunrajoituksista annetun lain säännösten lisäksi noudatettava tämän lain 14 a luvun säännöksiä. Vakuutusyhtiöiden toiminnalla tarkoitettaisiin kaikkea vakuutusyhtiöiden harjoittamaa toimintaa siitä riippumatta, onko se varsinaista vakuutustoimintaa vai muuta toimintaa, esimerkiksi sijoitustoimintaa.

2 §. Pykälän 1 momentissa asetettaisiin sosiaali- ja terveystieteiden tehtäväksi kilpailuolosuhteiden seuraaminen, kilpailunrajoitusten selvittäminen, toimenpiteisiin ryhtyminen kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamiseksi sekä kilpailua edistävien aloitteiden teko. Momenttia sovellettaisiin kaikkiin vakuutusyhtiöiden kilpailua koskeviin asioihin siitä riippumatta, kuuluvatko ne kilpailunrajoituslain soveltamisalaan vai eivät.

Yleisistä laintulkintaperiaatteista seuraa, ettei kilpailunrajoituslakia sovelleta järjestelyihin, jotka perustuvat erityislainsäädännössä oleviin säännöksiin tai määräyksiin taikka viranomaisen niiden nojalla tekemiin päätöksiin. Vakuutusyhtiötoiminnassa kilpailunrajoituslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät siksi lakisääteisiä vakuutuksia, henkivakuutuksia, ryhmähenkivakuutuksia ja vapaaehtoisia eläkevakuutuksia sekä kymmentä vuotta pitemmäksi ajaksi annettuja muita vakuutuksia koskevat asiat niiltä osin, kuin sosiaali- ja terveystieteiden vahvistaa näissä vakuutuslajeissa käytettävät ehdot, maksuperusteet tai muut perusteet. Nämä asiat kuuluisivat kuitenkin nyt ehdotetun 1 momentin soveltamisalaan. Koska kilpailukysymyksiä on näissä asioissa tarkoituksenmukaista tutkia jo ehtoja ja perusteita vahvistettaessa, 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun vaatimukset on otettava huomioon, kun ministeriö vahvistaa vakuutusehtoja sekä maksu- tai muita perusteita. Vahvistamismenettelyssä on luonnolli-

sesti noudatettava myös asianomaisten erityislakien vaatimuksia.

Kahden eri viranomaisen päällekkäisen työskentelyn välttämiseksi sekä tiedonkulun turvaamiseksi viranomaisten välillä 3 momentissa säädettäisiin, että sosiaali- ja terveystieteiden ja kilpailuviraston tulee olla tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

3 §. Sosiaali- ja terveystieteiden olisi, mikäli se katsoo kilpailunrajoituksella olevan kilpailunrajoituslain 7 §:ssä tarkoitettuja vahingollisia vaikutuksia, ryhdyttävä 3 §:n mukaan neuvotteluihin niiden poistamiseksi. Ellei ministeriö kuitenkaan tässä onnistuisi, sen olisi tehtävä esitys kilpailunrajoituksen käsittelemisestä kilpailuneuvostossa. Ennen tällaisen esityksen tekemistä ministeriö voisi kuitenkin antaa vakuutusyhtiölle vakuutusyhtiölain 14 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua kehotuksen, jolloin lisäedellytyksenä asian viemiselle kilpailuneuvostoon olisi, ettei vakuutusyhtiö ole noudattanut kehotusta.

Ehdotettu pykälä koskisi kilpailunrajoituslain soveltamisalaan kuuluvia kilpailunrajoituksia. Muilta osin valvonnassa noudatettaisiin edelleen vakuutusyhtiölain 14 luvun säännöksiä.

Mikäli kilpailunrajoitusasiassa ei päästäisi neuvotteluihin tulokseen, asia etenisi samoin kuin muissakin kilpailunrajoituslain alaan kuuluvissa tapauksissa.

4 §. Kilpailuvirasto voi kilpailunrajoituksista annetun lain 8 §:n 4 momentin nojalla erityisistä syistä myöntää poikkeuksen saman pykälän 1 momentin mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta eli velvollisuudesta ilmoittaa sopimuksesta, päätöksestä tai muusta järjestelystä, jonka mukaan elinkeinotoimintaa on supistettava tai rajoitettava taikka noudatettava määrättyjä hintoja tai hinnoitteluperusteita. Kilpailuneuvosto puolestaan voi hakemuksesta määrätä, ettei kilpailunrajoituksista annetun lain 4—6 §:n säännöksiä ole sovellettava kilpailunrajoitukseen. Nyt ehdotetun säännöksen mukaan sosiaali- ja terveystieteiden olisi kuultava ennen näiden päätösten tekemistä, kun on kyse vakuutustoimintaa koskevasta asiasta.

5 §. Menestyksellinen vakuutustoiminta vaatii vakuutettujen etujen turvaamista ja siis vakuutuksenantajan jatkuvan vakavaraisuuden varmistamista. Tämän vuoksi kilpailunrajoituksen vaikutusten vahingollisuutta arvioitaessa on rajoituksen vakuutusalan terveeseen ja toimivaan taloudelliseen kilpailuun aiheutta-

mien vahingollisten vaikutusten lisäksi kiinnitettävä huomiota myös niihin mahdollisiin myönteisiin vaikutuksiin, joita kilpailunrajoituksella saattaa olla vakuutettujen etujen turvaamisen kannalta. Tämän vuoksi 5 §:ssä säädetäisiin, että kilpailunrajoitusten vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon myös vakuutettujen etujen turvaamiseen liittyvät näkökohdat. Säännöksen on tarkoitettu koskevan sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi myös varsinaisten kilpailuviranomaisten toimintaa vakuutusyhtiöitä koskevissa kilpailuasioissa.

6 §. Kilpailunrajoituslain 19 §:ssä säädetään kilpailuviraston määräämän virkamiehen sekä lääninhallituksen virkamiehen oikeudesta suorittaa tarkastus sanotun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi sekä elinkeinonharjoittajan ja elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän velvollisuudesta esittää tarkastusta suorittavalle asiakirjoja tarkastusta varten.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on vakuutusyhtiölain 14 luvun 4 §:n nojalla yleinen oikeus tarkastaa vakuutusyhtiön ja sen sivuyhtiön liikettä ja muuta toimintaa sekä ottaa haltuunsa tarkastuksen alaisia asiakirjoja. Vaikka tämä tarkastusoikeus koskee vakuutusyhtiön kaikkea, myös yhteistoiminnassa muiden yhtiöiden kanssa tapahtuvaa toimintaa, ministeriöllä ei ole oikeutta tarkastaa suoraan vakuutusyhtiöiden yhteenliittymien toimintaa. Jotta sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi suoritettavassa kilpailunvalvonnassa vastaavat toimivaltuudet kuin kilpailuvirastolla kilpailunrajoituslain 19 §:n mukaan, säädetäisiin 6 pykälässä kilpailuasioita koskevasta ministeriön oikeudesta suorittaa tarkastus vakuutusyhtiöiden yhteenliittymässä (1 momentti) sekä tällaisten yhteenliittymien velvollisuudesta vaadittaessa esittää ministeriölle tarkastusta varten asiakirjoja, joilla voi olla merkitystä tämän luvun tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten noudattamisen valvonnassa (2 momentti). Yksittäisten vakuutusyhtiöiden tarkastusta ja asiakirjojen haltuunotto-oikeutta sääntelisivät siten edelleen vakuutusyhtiölain 14 luvun 4 §:n säännökset.

7 §. Käsitellessään vakuutusyhtiön toiminnan yhteydessä tehtyä kilpailunrajoitusrikosta tai -rikkomusta tuomioistuimen olisi 7 §:n mukaan varattava sosiaali- ja terveysministeriölle tilaisuus tulla kuulluksi.

16 luku. Sulautuminen ja vakuutuskannan luovuttaminen

3 §. Pykälän voimassa olevan 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön on annettava suostumuksensa vakuutusyhtiöiden sulautumiseen tai niiden väliseen vakuutuskannan luovuttamiseen, jollei toimenpide loukkaa vakuutusten käsittämiä etuja. Niillä tarkoitetaan kaikkia varsinaista vakuutussuhdetta koskevia vakuutuksenottajien ja vakuutettujen etuja, jotka johtuvat laista, vakuutuksen perusteista ja ehdoista sekä vakuutussovimuksista.

Momenttia ehdotetaan täydennettäväksi säännöksellä, jonka mukaan suostumuksen antamista olisi harkittava myös vakuutustoiminnan terve kehitys huomioon ottaen. Lisäksi ministeriöllä olisi oikeus asettaa ehtoja suostumuksen antamista koskevaan päätökseen. Niiden tarkoituksena olisi turvata vakuutusten käsittämät edut ja varmistaa vakuutustoiminnan terveen kehityksen jatkuminen.

Vaikka vakuutuksenottajien edut olisivatkin turvatut, saattaa esimerkiksi vakuutuskannan luovuttaminen mahdollisesti yhdessä muiden samoin edellytyksin tehtävien kannanluovutusten kanssa johtaa vakuutustoiminnan terveen kehityksen häiriintymiseen aivan samoin kuin omistuksen kautta tapahtuva yhdistyminen. On myös mahdollista, että samaa vakuutuskannan osaa siirretään ilman riittäviä asiallisia perusteita vakuutusyhtiöstä toiseen tai jopa edestakaisin yhtiöiden kesken. Lupaehtoja asettamalla luvan myöntäminen olisi mahdollista rajatapauksissa. Lupaehdoissa voitaisiin esimerkiksi edellyttää, että vakuutuksenottajalla on mahdollisuus valita kannansiirtotilanteissa vanhan ja uuden yhtiön välillä, jos vain osa saman vakuutuslajin kannasta siirretään.

Ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetun lain 35 §:n 2 momentista seuraa, että ehdotettuja säännöksiä sovellettaisiin vastaavasti sellaiseen vakuutuskannan luovukseen, jossa luovuttavana yhtiönä on Suomessa toimiva ulkomainen vakuutusyhtiö.

18 luku. Erinäisiä säännöksiä

5 §. Pykälä sisältää säännökset vakuutusyhtiörikkomuksesta, josta voidaan tuomita sakkorangaistus. Pykälän nykyiseen 6 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että va-

kuutusyhtiörikkomuksena pidettäisiin myös vakuutusyhtiön osakkeiden tai takuuosuuksien hankkimista 3 luvun uuden 2 a §:n vastaisesti.

1.2. Laki ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa

Vakuutuslaitosten kilpailunvalvonnan yhtenäistämiseksi ehdotetaan ulkomaisia vakuutusyhtiöitä koskevaan lakiin otettavaksi tätä tarkoittavat säännökset.

27 a §. Pykälän mukaan ulkomaisten vakuutusyhtiöiden osalta olisi soveltuvasti noudatettava vakuutusyhtiölain 14 a luvun säännöksiä.

1.3. Vakuutusyhdistyslaki

Vakuutuslaitosten kilpailunvalvonnan yhtenäistämiseksi ehdotetaan vakuutusyhdistyslakiin otettavaksi tätä tarkoittavat säännökset.

12 luku. Vakuutusyhdistysten valvonta

3 §. Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusyhdistysten osalta olisi soveltuvasti noudatettava vakuutusyhtiölain 14 a luvun säännöksiä. Pykälän 1 ja 3 momentti vastaavat puolestaan voimassa olevan pykälän säännöksiä.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Vakuutusyhtiölain muuttamista koskevan lakiehdotuksen mukaan niiden, jotka lain voimaan tullessa omistavat yli yhden kymmenesosan vakuutusyhtiön osakkeista tai takuuosuuksista, ei tarvitse tehdä tästä omistuksesta 3 luvun uuden 2 a §:n mukaista ilmoitusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/79) 14 luvun 5 §:n 3 momentti, 16 luvun 3 §:n 3 momentti ja 18 luvun 5 §:n 6 kohta,
 näistä 14 luvun 5 §:n 3 momentti sellaisena kuin se on 7 päivänä huhtikuuta 1989 annetussa laissa (318/89), sekä
lisätään 3 lukuun uusi 2 a ja 2 b § sekä lakiin uusi 14 a luku seuraavasti:

3 luku

Vakuutusyhtiön osakkuus

2 a §

Jokaisen, joka aikoo hankkia vakuutusyhtiön osakkeita tai takuuosuuksia, on ilmoitettava siitä sosiaali- ja terveysministeriölle, jos hän omistaisi osakkeita tai takuuosuuksia yhteensä määrän, joka saannon johdosta ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet vakuutusyhtiön

osake- tai takuupääomasta taikka kaikkien osakkeiden tai takuuosuuksien tuottamasta äänimäärästä. Ilmoituksessa on annettava tarpeelliset tiedot ilmoituksen tekijästä ja aiotusta saannosta, ilmoituksen tekijän taloudellisesta asemasta ja aikaisemmasta omistuksesta kysymyksessä olevassa vakuutusyhtiössä sekä osakkeita tai takuuosuuksia koskevista sopimus- ja rahoitusjärjestelyistä. Ilmoituksen tekijän on ministeriön pyynnöstä annettava tämän vaatimat lisäselvitykset.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus ja tarvittavat selvitykset on annettu ministeriölle, kieltää osakkeiden tai takuusuuksien hankinnan, jos omistuksen katsotaan vaarantavan vakuutustoiminnan tervettä kehitystä. Ministeriöllä on oikeus asettaa omistukselle ehdot, joita ministeriö pitää tarpeellisina vakuutustoiminnan terveen kehityksen turvaamiseksi.

Jos 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksen tekijä on osakeyhtiö tai siihen rinnastettava ulkomainen yhtiö taikka keskinäinen vakuutusyhtiö, otetaan 1 momentissa säädettyjä omistusrajoja sovellettaessa huomioon myös tämän yhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvien muiden yhtiöiden omistukset samoin kuin näiden yhtiöiden perustaman tai niiden yhteydessä toimivan eläkesäätiön tai -kassan omistukset. Konserniin rinnastetaan tätä pykälää sovellettaessa ne, jotka ovat keskenään konserniin verrattavassa taloudellisessa riippuvuussuhteessa. Jos ilmoituksen tekijä on toinen vakuutusyhtiö ja tämä yhtiö kuuluu 1 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuun sosiaali- ja terveysministeriön määräämään yhteistoimintaryhmään, otetaan omistusrajoja sovellettaessa huomioon myös yhteistoimintaryhmään kuuluvien muiden yhtiöiden omistukset.

2 b §

Sillä, joka on hankkinut osakkeita tai takuusuuksia 2 a §:n vastaisesti, ei ole vakuutusyhtiössä näihin osakkeisiin tai takuusuuksiin perustuvia muita oikeuksia kuin oikeus voittoon. Tällaista saantoa ei saa merkitä vakuutusyhtiön osake- tai takuusuusluetteloon eikä osaksluetteloon tai takuusuudenomistajista pidettävään luetteloon.

14 luku

Vakuutusyhtiöiden valvonta

5 §

Jos yhtiön harjoittama vakuutusliike on olennaisesti suppeampaa, kuin mihin toimilupa oikeuttaisi, tai jos niissä olosuhteissa, joiden vallitessa toimilupa on annettu, on tapahtunut sellaisia muutoksia, ettei toimilupaa enää annettaisi, valtioneuvosto voi rajoittaa toimilupaa tai peruuttaa sen.

14 a luku

Kilpailun turvaaminen

1 §

Terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituksilta vakuutusyhtiöiden toiminnassa on, sen lisäksi mitä kilpailunrajoituksista annetussa laissa (709/88) säädetään, noudatettava jäljempänä tässä luvussa olevia säännöksiä.

2 §

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa kilpailuolosuhteita, selvittää kilpailunrajoituksia, ryhtyy toimenpiteisiin kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamiseksi ja tekee aloitteita kilpailun edistämiseksi.

Vakuutusehtoja sekä maksu- ja muita perusteita vahvistaessaan sosiaali- ja terveysministeriön on otettava huomioon myös kilpailun vaatimukset.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja kilpailuviraston on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

3 §

Jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo kilpailunrajoituksella olevan kilpailunrajoituksista annetun lain 7 §:ssä tarkoitettuja vahingollisia vaikutuksia asiassa, jossa on sovellettava sanottua lakia, ministeriön on ryhdyttävä neuvotteluun näiden vaikutusten poistamiseksi. Jollei ministeriö ole onnistunut neuvotteluihin poistamaan kilpailunrajoituksen vahingollisia vaikutuksia eikä ministeriön mahdollisesti antamaa kehotusta ole noudatettu, ministeriön on tehtävä esitys kilpailunrajoituksen käsittelemisestä kilpailuneuvostossa.

4 §

Ennen kuin kilpailuvirasto tekee päätöksen kilpailunrajoituksista annetun lain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua, vakuutusyhtiötoimintaa koskevassa asiassa, viraston on kuultava sosiaali- ja terveysministeriötä. Vastaavasti kilpailuneuvoston on kilpailunrajoituksista annetun lain 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua hakemuksen johdosta kuultava sosiaali- ja terveysministeriötä silloin, kun asia koskee vakuutusyhtiöiden toimintaa.

5 §

Kilpailunrajoitusten vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon myös vakuutettujen etujen turvaamiseen liittyvät näkökohdat.

6 §

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus tämän luvun ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi toimittaa vakuutusyhtiöiden yhteenliittymän toimintaa koskeva tarkastus.

Vakuutusyhtiöiden yhteenliittymän on vaa-
dittaessa esitettävä ministeriölle tarkastusta
varten liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpitonsa ja
muut asiakirjat, joilla voi olla merkitystä tä-
män luvun tai sen nojalla annettujen säännös-
ten tai määräysten noudattamisen valvonnassa.

7 §

Kun tuomioistuin käsittelee vakuutusyhtiön
toiminnan yhteydessä tehtyä kilpailunrajoitus-
rikosta tai -rikkomusta koskevaa asiaa, sen on
varattava sosiaali- ja terveysministeriölle tilai-
suus tulla kuulluksi.

16 luku

**Sulautuminen ja vakuutuskannan
luovuttaminen**

3 §

Ministeriön on annettava suostumuksensa,
jollei 1 momentissa tarkoitettu toimenpide
loukkaa vakuutusten käsittämiä etuja ja jollei
sen katsota vaarantavan vakuutustoiminnan

tervettä kehitystä. Ministeriöllä on oikeus liit-
tää suostumuksen antamiseen ehdot, joita mi-
nisteriö pitää tarpeellisena vakuutusten käsittä-
mien etujen tai vakuutustoiminnan terveen ke-
hityksen turvaamiseksi.

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

5 §

Joka

6) laiminlyö 1 luvun 3 §:n 2 momentissa
tarkoitettussa tapauksessa hakea sosiaali- ja
terveysministeriön lupaa taikka hankkii osak-
keita tai takuusuuksia 3 luvun 2 a §:n vastai-
sesti;

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai
siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa
rangaistusta, *vakuutusyhtiörikkomuksesta* sak-
koon.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Sillä, joka tämän lain tullessa voimaan omis-
taa vakuutusyhtiön osakkeita tai takuusuuk-
sia, on 3 luvun 2 a §:n estämättä oikeus omis-
taa ne edelleen.

2.

Laki

ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa 30 päivänä kesäkuuta 1989
annettuun lakiin (635/89) uusi 27 a § seuraavasti:

27 a §

Terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun
turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituk-
silta ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnas-
sa on soveltuvasti noudatettava, mitä vakuu-
susyhtiölain 14 a luvussa on säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

3.

Laki**vakuutusyhdistyslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1987 annetun vakuutusyhdistyslain (1250/87) 12 luvun 3 § seuraavasti:

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

3 §

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on valvoa, että vakuutusyhdistykset toimivat lain, yhdistysjärjestyksensä, vakuutusta varten vahvistettujen perusteiden sekä hyvän vakuutus-tavan mukaisesti.

Terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun

turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituk-silta vakuutusyhdistysten toiminnassa on sovel-tuvasti noudatettava, mitä vakuutusyhtiölain 14 a luvussa on säädetty.

Ministeriön tehtävänä on suorittaa yhdistys-ten tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1990

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Mauri Miettinen*

1.

Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 1979 annetun vakuutusyhtiölain (1062/79) 14 luvun 5 §:n 3 momentti, 16 luvun 3 §:n 3 momentti ja 18 luvun 5 §:n 6 kohta, näistä 14 luvun 5 §:n 3 momentti sellaisena kuin se on 7 päivänä huhtikuuta 1989 annetussa laissa (318/89), sekä
lisätään 3 lukuun uusi 2 a ja 2 b § sekä lakiin uusi 14 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 luku

Vakuutusyhtiön osakkuus

2 a §

Jokaisen, joka aikoo hankkia vakuutusyhtiön osakkeita tai takuuosuuksia, on ilmoitettava siitä sosiaali- ja terveysministeriölle, jos hän omistaisi osakkeita tai takuuosuuksia yhteensä määrän, joka saannon johdosta ylittäisi yhden kymmenesosan, yhden viidesosan, yhden kolmasosan tai puolet vakuutusyhtiön osake- tai takuupääomasta taikka kaikkien osakkeiden tai takuuosuuksien tuottamasta äänimäärästä. Ilmoituksessa on annettava tarpeelliset tiedot ilmoituksen tekijästä ja aiotusta saannosta, ilmoituksen tekijän taloudellisesta asemasta ja aikaisemmasta omistuksesta kysymyksessä olevassa vakuutusyhtiössä sekä osakkeita tai takuuosuuksia koskevista sopimus- ja rahoitusjärjestelyistä. Ilmoituksen tekijän on ministeriön pyynnöstä annettava tämän vaativat lisäselvitykset.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus ja tarvittavat selvitykset on annettu ministeriölle, kieltää osakkeiden tai takuuosuuksien hankinnan, jos omistuksen katsotaan vaarantavan vakuutustoiminnan tervettä kehitystä. Ministeriöllä on oikeus asettaa omistukselle ehdot, joita ministeriö pitää tarpeellisina vakuutustoiminnan terveen kehityksen turvaamiseksi.

Jos 1 momentissa tarkoitettu ilmoituksen tekijä on osakeyhtiö tai siihen rinnastettava ulkomainen yhtiö taikka keskinäinen vakuu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tusyhtiö, otetaan 1 momentissa säädettyjä omistusrajoja sovellettaessa huomioon myös tämän yhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvien muiden yhtiöiden omistukset samoin kuin näiden yhtiöiden perustaman tai niiden yhteydessä toimivan eläkesäätiön tai -kassan omistukset. Konserniin rinnastetaan tätä pykälää sovellettaessa ne, jotka ovat keskenään konserniin verrattavassa taloudellisessa riippuvuussuhteessa. Jos ilmoituksen tekijä on toinen vakuutusyhtiö ja tämä yhtiö kuuluu 1 luvun 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuun sosiaali- ja terveysministeriön määräämään yhteistoimintaryhmään, otetaan omistusrajoja sovellettaessa huomioon myös yhteistoimintaryhmään kuuluvien muiden yhtiöiden omistukset.

2 b §

Sillä, joka on hankkinut osakkeita tai takuusuuksia 2 a §:n vastaisesti, ei ole vakuutusyhtiössä näihin osakkeisiin tai takuusuuksiin perustuvia muita oikeuksia kuin oikeus voittoon. Tällaista saantoa ei saa merkitä vakuutusyhtiön osake- tai takuusuusluetteloon eikä osaksluetteloon tai takuusuudenomistajista pidettävään luetteloon.

14 luku

Vakuutusyhtiöiden valvonta

5 §

Jos yhtiön harjoittama vakuutusliike on olennaisesti suppeampaa, kuin mihin toimilupa oikeuttaisi, valtioneuvosto voi rajoittaa toimilupaa tai peruttaa sen.

Jos yhtiön harjoittama vakuutusliike on olennaisesti suppeampaa, kuin mihin toimilupa oikeuttaisi, tai jos niissä olosuhteissa, joiden vallitessa toimilupa on annettu, on tapahtunut sellaisia muutoksia, ettei toimilupaa enää annettaisi, valtioneuvosto voi rajoittaa toimilupaa tai peruttaa sen.

14 a luku

Kilpailun turvaaminen

1 §

Terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituksilta vakuutusyhtiöiden toiminnassa on, sen lisäksi mitä kilpailunrajoituksista annetussa laissa (709/88) säädetään, noudatettava jäljempänä tässä luvussa olevia säännöksiä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa kilpailuolosuhteita, selvittää kilpailunrajoituksia, ryhtyy toimenpiteisiin kilpailunrajoitusten vahingollisten vaikutusten poistamiseksi ja tekee aloitteita kilpailun edistämiseksi.

Vakuutusehtoja sekä maksu- ja muita perusteita vahvistaessaan sosiaali- ja terveysministeriön on otettava huomioon myös kilpailun vaatimukset.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja kilpailuviraston on oltava tarkoituksenmukaisessa yhteistyössä keskenään.

3 §

Jos sosiaali- ja terveysministeriö katsoo kilpailunrajoituksella olevan kilpailunrajoituksista annetun lain 7 §:ssä tarkoitettuja vahingollisia vaikutuksia asiassa, jossa on sovellettava sanottua lakia, ministeriön on ryhdyttävä neuvotteluun näiden vaikutusten poistamiseksi. Jollei ministeriö ole onnistunut neuvotteluihin poistamaan kilpailunrajoituksen vahingollisia vaikutuksia eikä ministeriön mahdollisesti antamaa kehotusta ole noudatettu, ministeriön on tehtävä esitys kilpailunrajoituksen käsittelemisestä kilpailuneuvostossa.

4 §

Ennen kuin kilpailuvirasto tekee päätöksen kilpailunrajoituksista annetun lain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettussa, vakuutusyhtiötoimintaa koskevassa asiassa, viraston on kuultava sosiaali- ja terveysministeriötä. Vastaavasti kilpailuneuvoston on kilpailunrajoituksista annetun lain 18 §:n 1 momentissa tarkoitettun hakemuksen johdosta kuultava sosiaali- ja terveysministeriötä silloin, kun asia koskee vakuutusyhtiöiden toimintaa.

5 §

Kilpailunrajoitusten vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon myös vakuutettujen etujen turvaamiseen liittyvät näkökohdat.

6 §

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus tämän luvun ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi toimittaa vakuutusyhtiöiden yhteenliittymän toimintaa koskeva tarkastus.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Vakuutusyhtiöiden yhteenliittymän on vaa-
dittaessa esitettävä ministeriölle tarkastusta
varten liikekirjeenvaihtonsa, kirjanpito-
nsa ja muut asiakirjat, joilla voi olla merkitystä tä-
män luvun tai sen nojalla annettujen säännös-
ten tai määräysten noudattamisen valvonnassa.*

7 §

*Kun tuomioistuin käsittelee vakuutusyhtiön
toiminnan yhteydessä tehtyä kilpailunrajoitus-
rikosta tai -rikkomusta koskevaa asiaa, sen on
varattava sosiaali- ja terveysministeriölle tilai-
suus tulla kuulluksi.*

16 luku

**Sulautuminen ja vakuutuskannan
luovuttaminen**

3 §

Ministeriön on annettava suostumuksensa,
jollei 1 momentissa tarkoitettu toimenpide
loukkaa vakuutusten käsittämiä etuja.

Ministeriön on annettava suostumuksensa,
jollei 1 momentissa tarkoitettu toimenpide
loukkaa vakuutusten käsittämiä etuja ja jollei
sen katsota vaarantavan vakuutustoiminnan
tervettä kehitystä. Ministeriöllä on oikeus liit-
tää suostumuksen antamiseen ehdot, joita mi-
nisteriö pitää tarpeellisena vakuutusten käsittä-
mien etujen tai vakuutustoiminnan terveen ke-
hityksen turvaamiseksi.

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

5 §

Joka

6) laiminlyö 1 luvun 3 §:n 2 momentissa
tarkoitettussa tapauksessa hakea sosiaali- ja
terveysministeriön suostumusta;

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai
siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa
rangaistusta, vakuutusyhtiörikkomuksesta sak-
koon.

Joka

6) laiminlyö 1 luvun 3 §:n 2 momentissa
tarkoitettussa tapauksessa hakea sosiaali- ja
terveysministeriön lupaa taikka hankkii osak-
keita tai takuuosuuksia 3 luvun 2 a §:n vastai-
sesti;

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai
siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa
rangaistusta, vakuutusyhtiörikkomuksesta sak-
koon.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

*Sillä, joka tämän lain tullessa voimaan omis-
taa vakuutusyhtiön osakkeita tai takuuosuuk-
sia, on 3 luvun 2 a §:n estämättä oikeus omis-
taa ne edelleen.*

3.

Laki

vakuutusyhdistyslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1987 annetun vakuutusyhdistyslain (1250/87) 12 luvun 3 §
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 luku

12 luku

Vakuutusyhdistysten valvonta

Vakuutusyhdistysten valvonta

3 §

3 §

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on valvoa, että vakuutusyhdistykset toimivat lain, yhdistysjärjestyksensä, vakuutusta varten vahvistettujen perusteiden sekä hyvän vakuutustavan mukaisesti. *Ministeriön on lisäksi seurattava vakuutusyhdistystoiminnassa vallitsevia kilpailuolosuhteita ja ryhdyttävä kehityksen kulloinkin vaatimiin toimenpiteisiin terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituksilta vakuutus-
alalla.*

Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävänä on valvoa, että vakuutusyhdistykset toimivat lain, yhdistysjärjestyksensä, vakuutusta varten vahvistettujen perusteiden sekä hyvän vakuutustavan mukaisesti.

Ministeriön tehtävänä on suorittaa yhdistysten tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii.

Terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaamiseksi vahingollisilta kilpailunrajoituksilta vakuutusyhdistysten toiminnassa on soveltuvasti noudatettava, mitä vakuutusyhtiölain 14 a luvussa on säädetty.

Ministeriön tehtävänä on suorittaa yhdistysten tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*
